

Slachtofferadvocatuur;

De rol van de advocatuur in de bijstand van slachtoffers van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven

V.l.n.r. S. Meijer, A.J.J.G. Schijns, A.J. Akkermans, I.M. Beex en N.A. Elbers.

Fotograaf: Machiel van der Werff

Slachtoffers hebben in Nederland al geruime tijd zogeheten slachtofferrechten. Sinds 2017 geeft een EU-richtlijn minimumnormen voor deze rechten, en voor de ondersteuning en bescherming van slachtoffers van strafbare feiten. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid, dat heeft geïnvesteerd in de vergoeding en opleiding van de slachtofferadvocatuur bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven, wilde weten in hoeverre de slachtofferadvocatuur bijdraagt aan de verwezenlijking van deze rechten. Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) en de Vrije Universiteit (VU) hebben empirisch onderzoek gedaan naar deze vraag in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC).

Bijstand in het strafproces

De positie van het slachtoffer is door de jaren heen sterk veranderd; van een passieve toeschouwer tot een procesdeelnemer wiens rechten steeds meer zijn uitgebreid. De bijstand van slachtoffers in het strafproces is steeds meer omvattend. In dat kader is ook de rol van de slachtofferadvocatuur groter geworden. De laatste jaren heeft de overheid geïnvesteerd in de rol van de slachtofferadvocatuur, ten eerste in de vorm van een specifieke toevoeging, zodat slachtoffers van ernstige gewelds- en zedenzaken, ongeacht hun inkomen, niet financieel hoeven bij te dragen aan de kosten van een advocaat, en ten tweede in de vorm van de ontwikkeling van de specialisatieopleiding voor advocaten van slachtoffers in ernstige gewelds en zedenzaken.

Vijf slachtofferrechten

Als onderzoekspunt zijn de volgende vijf slachtofferrechten onderzocht:

1. Het recht op algemene- en zaakgebonden informatie;
2. Het recht op kennisneming van het dossier;
3. Het recht op toevoegen van stukken aan het dossier;
4. Het recht op het indienen van een vordering tot schadevergoeding;
5. Het spreekrecht.

Om in kaart te kunnen brengen wat de rol van de slachtofferadvocaat is bij de verwezenlijking van deze rechten hebben 148 slachtofferadvocaten een vragenlijst ingevuld en hebben de onderzoekers ketenpartners geïnterviewd, zoals politie, Slachtofferhulp Nederland, Openbaar Ministerie, rechters en slachtofferadvocaten.

Recht op informatie

De toegevoegde waarde van de slachtofferadvocatuur wat betreft het recht op informatie is dat de advocaat gedurende het hele traject betrokken is, waardoor hij overzicht heeft en bij alle onderdelen informatie en uitleg kan geven over wat er gaande is. Vanuit dat licht bezien rapporteert de advocatuur dat het vaak nog mis gaat met de informatievoorziening, dat het slachtoffer en/of diens advocaat niet op de hoogte wordt gebracht van datum, plaats, tijdstip van de zitting, of wijziging daarvan.

Recht op kennisneming van het dossier

Van alle slachtofferrechten ervaren advocaten de meeste knelpunten rondom het recht op kennisneming van het dossier. Onder officieren van justitie is nog veel discussie over vragen zoals op welk moment de kennisneming van het dossier plaatsvindt, op welke wijze, onder welke voorwaarden, en of het gehele of slechts bepaalde onderdelen van het dossier

worden verstrekt. Bijvoorbeeld de inzage in privacygevoelige gegevens van de verdachte (zoals een psychiatrisch rapport) is nog onderwerp van discussie. De regelgeving is op zich eenduidig, namelijk dat het slachtoffer recht heeft op kennisneming, maar de praktijk zoekt nog hoe de regelgeving het beste kan worden uitgevoerd. De toegevoegde waarde van de advocatuur in de huidige stand van zaken is dat slachtoffers met advocaat een grotere kans hebben tot kennisneming van het dossier.

Recht op toevoegen van stukken aan het dossier

De toegevoegde waarde van de advocatuur is dat advocaten vanwege een helicopterview, kennisneming van het gehele dossier en vanwege hun nauwe contact met het slachtoffer, kunnen inschatten of er bewijs mist in het opsporingsonderzoek. Zij kunnen in hun hoedanigheid van advocaat soms ook via een andere route bepaalde stukken verkrijgen die tot bewijs kunnen dienen.

Advertentie

Voor juridische hulp in Oostenrijk

- letselschade door ski-, bergsport en verkeersongevallen
- strafrecht in verband met ski-bergsport en verkeersongevallen

Stephan Wijnkamp is Nederlands sprekende advocaat gevestigd in Oostenrijk. Naast advocaat is Stephan Wijnkamp Oostenrijks-Landes-skileraar, lid van de Oostenrijkse Bergrettung en ervaren alpinist. Daardoor weet hij als geen ander de ongevalsituatie te analyseren en de juridische vertaalslag te maken. Ook voor ski- en bergsportgevallen in andere landen dan Oostenrijk wordt vaak gebruik gemaakt van zijn expertise.

Voor meer informatie www.bergsportrecht.eu

Spreekrecht

Het spreekrecht wordt in de praktijk niet heel vaak gebruikt, in de zin dat het slachtoffer niet vaak daadwerkelijk spreekt tijdens de zitting. Advocaten zien voor zichzelf een bescheiden rol in het verwezenlijken van het spreekrecht. Sommigen geïnterviewden geven aan dat Slachtofferhulp Nederland een belangrijke rol speelt in het ondersteunen van slachtoffers bij het spreekrecht (over de gevolgen van het misdrijf), en dat voor de advocatuur een rol ligt wat betreft het juridische deel (over het bewijs en de straf). De praktijk is echter nog op zoek naar de beste invulling van wanneer en hoe vaak het spreekrecht tijdens de zitting kan plaatsvinden.

Recht op schadevergoeding

Van het recht om als benadeelde partij schade te vorderen in het strafproces wordt in de praktijk veelvuldig gebruik gemaakt. Advocaten en andere geïnterviewde professionals zien een belangrijke taak voor de advocatuur in het bijstaan van slachtoffers met betrekking tot het recht op schadevergoeding, vooral bij zaken waarbij de vordering ingewikkeld is, bijvoorbeeld als er sprake is van

blijvende invaliditeit. De advocatuur heeft expertise wat betreft het berekenen van de vordering, of kan die inschakelen, die andere professionals niet in voldoende mate in huis hebben.

Empowerment

Naast het verwezenlijken van slachtofferrechten hebben slachtofferadvocaten nog meer functies. Zo draagt de toga bij aan het 'empoweren' van slachtoffers tijdens de zitting: slachtoffers voelen zich erkend, omdat er iemand naast hen staat die juridische kennis heeft en tegenwicht biedt aan de dader en diens advocaat. Ook kan de slachtofferadvocatuur een partijdige (vóór het slachtoffer) belangenbehartiging garanderen, onafhankelijk van de politie en het Openbaar Ministerie. Om de belangen van slachtoffers zo goed mogelijk te kunnen behartigen, geven slachtofferadvocaten aan dat een ruimere vergoeding en een vroegtijdige doorverwijzing naar de slachtofferadvocatuur belangrijk is. Als good practice noemen sommigen de doorverwijzing via de slachtoffer piketdiensten die in een drietal regio's is ingesteld. De piketdienst is een lijst van gespecialiseerde slachtofferadvocaten uit de regio, georganiseerd vanuit de slachtofferadvocatuur, die een rooster

maken en dat doorsturen aan de politie. De politie contacteert de dienstdoende advocaat als een slachtoffer zich meldt.

Conclusie

Uit het onderzoek kwam naar voren dat de slachtofferadvocatuur een belangrijke rol speelt bij kennismaken van het dossier en het toevoegen van documenten aan het dossier. Vooral bij complexe letselschadezaken speelt de slachtofferadvocaat een positieve rol in het verhalen van de schade. Maar ondanks het feit dat de rechtspraak duidelijk (steeds meer) rekening houdt met het slachtoffer moet men nog wennen aan de uitgebreide slachtofferrechten en de aanwezigheid van de slachtofferadvocaat. Soms is het zoeken naar hoe de wetgeving moet worden uitgelegd en toegepast, bijvoorbeeld op het punt van kennisname van het dossier. Zo kan discussie ontstaan over volledige of gedeeltelijke inzage, inzage tijdens het onderzoek of pas als het onderzoek is afgerond, en inzage voor het slachtoffer zelf of alleen voor de advocaat. Verschillende geïnterviewden uit het onderzoek menen daarom dat de huidige slachtofferrechten eerst goed moeten zijn 'ingedaald', vóór zoals wordt geopperd, nieuwe slachtofferrechten

worden toegevoegd. Verder zou een vervolgonderzoek naar de ervaringen van slachtoffers met betrekking tot de slachtofferadvocatuur ook een mooie aanvulling kunnen zijn. ♦

Auteurs: Elbers, N.A., Meijer, S., Beex, I.M., Schijns, A.J.J.G. & Akkermans, A.J. in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC).

Voor meer informatie: www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2840-positie-van-de-slachtofferadvocatuur.aspx

Advertentie

Onafhankelijk dienstverlener op het gebied van arbeidskundig advies en herstelgerichte dienstverlening bij personenschade.

EHC

**ARBEIDSKUNDIG ADVIES
ZORGMANAGEMENT**

Onze aanpak is gebaseerd op vijf strategische pijlers:

Onafhankelijkheid

Samenwerking

Integriteit

Vertrouwen

Dienstbaarheid

Wij creëren voor alle betrokkenen meerwaarde:
nieuw perspectief

EHC Arbeidskundig Advies & Zorgmanagement

Delftse Jaagpad 3

2324 AA LEIDEN

T. 071 - 576 20 20

www.expertisehumancapital.nl